

دستورالعمل برگزاری جلسات دفاع از پایان نامه / رساله

مصوب شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۲

جلسه دفاع از پایان نامه یا رساله یک جلسه کاملاً رسمی و تحت داوری است و لازم است موارد ذیل در آن رعایت شود:

- ۱- جلسه دفاعیه رساله دکتری توسط سرپرست تحصیلات تکمیلی دانشکده یا نماینده وی (به غیر از اعضای هیات داوری)، مدیریت می‌شود. در مقطع کارشناسی ارشد، استاد داور تحصیلات تکمیلی می‌تواند به نمایندگی از سرپرست تحصیلات تکمیلی دانشکده، جلسه دفاعیه را برگزار و مدیریت می‌کند.
تبصره ۱: توصیه می‌شود سرپرستان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ها از اعضای هیات علمی دارای چند سال سابقه فعالیت در دوره‌های تحصیلات تکمیلی، نماینده خود را انتخاب نمایند.
- ۲- تبصره ۲: وظایف مدیر جلسه، اداره و نظارت بر حسن برگزاری جلسه دفاع مطابق ضوابط جاری در تاریخ و زمان مقرر، تنظیم وقت ارائه، پرسش و پاسخ و تنظیم و تکمیل صورتجلسه دفاع، در چارچوب تعیین شده توسط دانشگاه است.
- ۳- جهت برگزاری هر جلسه دفاع از رساله دکتری، ناظری از حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه معرفی می‌گردد که حضور وی در جلسه دفاع تا اتمام کامل جلسه الزامی است.
- ۴- وظیفه ناظر نظارت بر حسن برگزاری جلسه مطابق ضوابط و ارائه گزارش محرمانه از روند جلسه به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه است و مجاز به شرکت در فرآیند ارزشیابی علمی جلسه دفاع نیست. در صورتی که هر کدام از شرایط لازم برای برقراری جلسه دفاع از رساله دکترا فراهم نباشد ناظر باید از برگزاری جلسه دفاعیه جلوگیری کند.
- ۵- حضور مدیر جلسه در جلسات دفاعیه الزامی بوده و برای مقطع دکتری، حضور ناظر تحصیلات تکمیلی نیز الزامی است.
- ۶- جلسه دفاعیه از پایان نامه کارشناسی ارشد با حضور فیزیکی حداقل یکی از استادان راهنما و دو داور رسمیت می‌یابد. در صورتی که یکی از داوران، عضو هیات علمی خارج از دانشگاه باشد، حضور وی بصورت ویدئو کنفرانس منعی ندارد.
- ۷- جلسه دفاعیه از رساله دکترا با حضور فیزیکی استادان راهنما، حداقل یکی از استادان مشاور (در صورت وجود)، دو داور داخلی و حداقل یک داور عضو هیات علمی خارج از دانشگاه با مرتبه دانشیار یا بالاتر رسمیت می‌یابد.
تبصره ۳: در موارد خاص به تشخیص تحصیلات تکمیلی دانشکده، در صورت حضور فیزیکی استاد راهنمای دوم حضور استاد مشاور می‌تواند بصورت ویدئو کنفرانس باشد. همچنین در صورت حضور فیزیکی یکی از استادان مشاور، حضور استاد راهنمای دوم می‌تواند بصورت ویدئو کنفرانس باشد.
- ۸- تبصره ۴: در صورتی که علاوه بر دو داور داخلی رساله دکترا، یک داور خارج از دانشکده نیز در جلسه حاضر باشد، حضور داور عضو هیات علمی خارج از دانشگاه بصورت ویدئو کنفرانس بلامانع می‌باشد.
- ۹- توصیه می‌شود شروع دفاعیه با قرائت قرآن کریم آغاز گردد.

- ۸- مدیر جلسه در ابتدای جلسه ضمن اعلام مقررات برگزاری جلسه دفاعیه، دانشجو، استاد راهنما و سپس هیأت داوران را معرفی می‌نماید.
- ۹- دانشجوی دکتری در مدت زمانی حداکثر تا ۴۵ دقیقه، رساله خود را شرح داده و ارائه می‌نماید. حداکثر مدت ارائه برای دانشجویان کارشناسی ارشد ۳۵ دقیقه است.
- ۱۰- دانشجو موظف است ارائه شفاهی دفاعی از پایان نامه یا رساله خود را صرفاً به زبان فارسی انجام دهد.
- ۱۱- حضور بستگان و آشنایان دانشجو (به تعداد محدود) در زمان ارائه سمینار مجاز بوده ولی باید قبل از آغاز جلسه پرسش و پاسخ جلسه را ترک کنند. در هر حال، حضور افراد خردسال در جلسه دفاعیه به طور کلی ممنوع است.
- ۱۲- پس از پایان ارائه دانشجو، مدیر جلسه از هیأت داوران تقاضا می‌کند تا از دانشجو سوالات خود را بپرسند و دانشجو موظف به پاسخ‌گویی سوالات و رفع ابهامات می‌باشد. لازم است دانشجو شخصاً به سوالات پاسخ دهد.
- ۱۳- در صورت تشخیص و پیشنهاد هیأت داوران، جلسه پرسش و پاسخ می‌تواند به دو بخش علنی و خصوصی تقسیم شود. حضور کلیه حضار از جمله بستگان دانشجو در جلسه علنی منعی ندارد ولی هنگام شروع جلسه خصوصی فقط دانشجو، اعضای هیأت داوران، مدیر جلسه و ناظر تحصیلات تکمیلی می‌توانند حضور داشته باشند.
- ۱۴- نهایتاً جلسه مشورتی تمامی اعضاء هیأت داوران و مدیر جلسه در غیاب دانشجو جهت ارزیابی نهایی، بلافاصله پس از دفاعیه و در همان مکان یا در مکان مناسب دیگری در دانشکده تشکیل و نتیجه‌گیری شود.
- ۱۵- کلیه اعضای هیأت داوران باید قبل از اتمام جلسه فرم ارزیابی را مطابق قواعد تکمیل و امضا نموده و تحویل مدیر جلسه دهند. در صورتی که برخی از اعضای هیأت داوران بصورت ویدئو کنفرانسی در جلسه حضور دارند، باید تمام موارد لازم در فرم ارزیابی را بصورت محرمانه به مدیر جلسه اعلام نموده تا مدیر جلسه قبل از اتمام جلسه به نمایندگی ایشان فرم ارزیابی وی را تکمیل نماید.
- تبصره ۵: فقط اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه (به نحوی که ذکر شد) حق ارزیابی پایان نامه/رساله را دارند و ارزیابی افراد غایب به هر نحوی (وکالتی، قبل از دفاع، بعد از دفاع، ایمیل، تلفن و غیره) مجاز نیست.
- ۱۶- مدیر جلسه برای اطمینان از رعایت ضوابط در نمره دهی، در همان جلسه دفاعیه، باید فرم تکمیل شده تمامی هیأت داوران را بررسی و در صورت وجود هر گونه اشکال، فرم را برای اصلاح به داور مربوطه ارجاع دهد. همچنین برای دانشجوی دکتر، مطابق با قواعد، نمره نهایی و درجه رساله را تعیین کرده و به اطلاع هیأت داوران برساند. ضمناً فقط نتیجه رد یا قبول را به دانشجو اعلام نماید. توجه شود که هنگام تعیین نمره باید مدارک و مستندات مربوط به کلیه مقالات مستخرج از رساله و درجه کیفی آنها، در اختیار باشد.
- ۱۷- از قرار دادن گل، بنر و سایر تزئینات در جلسه دفاع خودداری شود.
- ۱۸- لازم است در طول برگزاری جلسه دفاعیه، تلفن همراه، تبلت و لپ‌تاپ همه حاضرین در جلسه خاموش باشد.
- ۱۹- پذیرایی در جلسه دفاعیه ممنوع است.

۲۰- فیلم برداری ثابت، ضبط صدا و گرفتن عکس (بطور محدود) از ارائه دانشجو و تا قبل از جلسه پرسش و پاسخ داوران، به گونه‌ای که موجب اختلال در برگزاری جلسه دفاعیه نگردد، مجاز است؛ ولی عکسبرداری، ضبط صدا و فیلمبرداری در زمان پرسش و پاسخ مجاز نمی باشد.

❖ سایر شرایط جلسه دفاعیه منطبق با آیین‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی است.

حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه